

גיבוש תכנית פעולה לאומית בנושא בריאות וסביבה

הצעה להחלטה

מ ה ל י ט י ם, לשם שיפור איכות החיים של תושבי מדינת ישראל והדורות הבאים, ולשם שמירה על בריאותם, וכן מתוך תפיסה כי לשמירה על איכות הסביבה קשר הדוק למצב הבריאות של כלל אוכלוסיית ישראל, ובמיוחד אוכלוסיות בסיכון בריאותי כמו – ילדים, נשים בהיריון, קשישים וחולים כרוניים –

1. להטיל על מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה יחד עם מנכ"ל משרד הבריאות (להלן – המנכ"לים) לגבש תכנית לאומית להסרה או לצמצום של מפגעים ותנאים סביבתיים אשר מזיקים או עלולים להזיק לבריאות האדם;

2. התכנית הלאומית תכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים:

א. סקירת מפגעים ותנאים סביבתיים בישראל הגורמים או עלולים לגרום לנזקים בריאותיים.

ב. סקירת הנזקים הבריאותיים הקיימים או עלולים להתקיים בישראל אשר מקורם במפגעים או בתנאים סביבתיים.

ג. סקירת האמצעים הזמינים בארץ ובעולם למזעור נזקים בריאותיים הנובעים מחשיפה למפגעים או תנאים סביבתיים.

ד. קביעת המלצות לדרכי פעולה, לרבות: מיפוי פערי ידע, הגדרת המחקר הנחוץ, הקמת מסדי נתונים, יצירת סדרי עדיפויות לטיפול במפגעים, קביעת פעולות שיש לנקוט בהן לשם צמצום הפגיעה בבריאות כתוצאה מחשיפה למפגעים, הגדרת לוחות זמנים ואבני הדרך ליישום התוכנית וכן הגדרת התקציבים הנדרשים ליישום התוכנית.

3. לשם הכנת התכנית הלאומית יוקם צוות עבודה בין-משרדי. בראש צוות העבודה יעמדו שני יו"ר שותפים, אשר ימונו על ידי מנכ"ל המשרד להגנת הסביבה ומנכ"ל משרד הבריאות, בנוסף יורכב הצוות מנציגים מבין עובדי המשרדים הבאים: המשרד להגנת הסביבה, משרד הבריאות, משרד הכלכלה והתעשייה, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים, משרד התשתיות הלאומיות האנרגיה והמים ומשרד ראש הממשלה.

4. במסגרת תהליך הכנת התכנית הלאומית על ידי צוות העבודה, תערך היוועצות עם משרדי הממשלה הנוגעים לעניין, לפי הצורך, וכן עם משרדי הממשלה אשר הנושאים הנדונים על ידי צוות העבודה הבין-משרדי מצויים בתחומי אחריותם. בנוסף, תערך היוועצות, ככל הנדרש ולפי הצורך עם מומחים בתחום בריאות וסביבה וגורמי מקצוע מובילים בנושאים אלה.

5. המנכ"לים יגישו את התכנית הלאומית לאישור השר להגנת הסביבה ושר הבריאות (להלן – השרים) תוך שנה וחצי מיום קבלת החלטה זו.

6. השרים יגישו את התכנית הלאומית לאישור הממשלה תוך שלושה חודשים מהמועד בו קיבלו את התכנית האמורה מאת מנכ"לי משרדיהם.

דברי הסבר

רקע כללי

כאשר דנים ב-"בריאות וסביבה" מתייחסים למגוון היבטים של בריאות האדם, ובכללם תסמינים וסימנים, מחלות ומקרי תמותה אשר נגרמים על ידי מפגעים או תנאים סביבתיים. התחום מתייחס גם להערכה ולבקרה של גורמים בסביבה שהינם בעלי פוטנציאל השפעה על הבריאות.

הגורמים הסביבתיים המשפיעים על בריאות האדם כוללים, בין היתר, פליטות אוויר מתעשייה ומתחבורה, איכות מי שתיה ומזון, חשיפה לכימיקלים ובכלל זה לחומרי הדברה ולמזיקים, חשיפה לסוגים שונים של קרינה, שימוש במוצרי צריכה, וכן תנאי מחייה וסביבת עבודה.

מחלות בעלות אטיולוגיה (ענף העוסק בחקר הגורמים להתפתחות מחלות) סביבתית מוכחת או חשודה הן, בין היתר, מחלות לב וכלי דם, מחלות של מערכת הנשימה, מחלות סרטן, אלרגיות, מחלות של מערכת העצבים, מחלות של מערכת העיכול, התפתחות לא תקינה ומחלות קוגניטיביות (בילדים ומבוגרים), בעיות הורמונאליות, השפעות על פוריות ועל התפתחות העובר וכן הרעלות אקוטיות. לפי המידע המדעי הקיים, ההשפעה של מפגעים סביבתיים על בריאות האדם היא משמעותית. באירופה, למשל, ההערכה היא שכ- 25% מהיקף התחלואה משויך למפגעים סביבתיים.

במדינת ישראל, הושגה בעשורים האחרונים התקדמות מרשימה בהפחתת מפגעים סביבתיים, כאשר השיקולים השונים שנלקחו בחשבון לשם קביעת מדיניות הטיפול במפגעים כללו, בין היתר, גם שיקולים בריאותיים. אולם, הטיפול במפגעים סביבתיים וצמצום השפעתם השלילית על הבריאות מתבצע באופן ספציפי, ביחס לכל מזהם בנפרד, מבלי שישנה התייחסות כוללת לקשר בין מפגעים לבריאות הציבור. משום כך חסר מיזע מקיף בהיבטים שונים כמו - ההשפעה של חשיפה כרונית למזהמים ברמות שונות, ההשפעה המשולבת של מכלול מזהמים, וכן ההשפעה על קבוצות סיכון באוכלוסייה הרגישות במיוחד למפגעים סביבתיים (לדו' - ילדים, נשים בהריון וקשישים).

מטרת הצעת ההחלטה היא לשנות את המצב של העדר ראייה כוללת ומקיפה בנוגע לקשר בין מפגעים ותנאים סביבתיים לבין פגיעה בבריאות הציבור, וזאת באמצעות הקמת צוות עבודה בין-משרדי אשר יגבש תכנית לאומית אשר תכלול זיהוי, הערכה, מניעה והפחתה של מפגעים סביבתיים הגורמים או העלולים לגרום לנזק בריאותי, ויעבירה לאישור הממשלה, לאחר אישור חשר להגנת הסביבה ושר הבריאות.

מטרות התכנית הן :

1. לקדם הבנות מבוססות-מדע לגבי ההשפעה של מפגעים סביבתיים על בריאות הציבור, וזאת במטרה לחזק את היכולת של מדינת ישראל לקבוע מדיניות בתחום.
2. לזהות וליישם מנגנונים לשם הפחתת התחלואה והתמותה הנגרמות כתוצאה מחשיפה למפגעים סביבתיים.
3. לזהות איומים סביבתיים חדשים בעלי השפעה שלילית מוכחת או פוטנציאלית על הבריאות, ולצמצם את החשיפה אליהם ככל האפשר.

4. לבחון את ההיבט הכלכלי של הפחתת הזיהום על הבריאות ועל הסביבה מבחינת העלות והתועלת כתוצאה מההפחתה.
5. להגיש מידע לציבור בדבר חשיפות סביבתיות בעלות פוטנציאל לנזק בריאותי, ובדבר פעולות שניתן לנקוט ברמת הפרט על מנת למזער חשיפות אלו.

נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

כיום אין מחקרים כוללים המציגים את ההשפעה של מפגעים סביבתיים, והנזקים הבריאותיים הנובעים מהם, על כלכלת ישראל. אולם, ממחקרים שהעריכו את העלויות של זיהום אוויר בישראל בכ-2% מהתל"ג בישראל¹ וכן כ-3.3% מהתמ"ג בישראל², ניתן ללמוד על ההשפעה הכלכלית המשמעותית של מפגעים סביבתיים ונזקים בריאותיים על משק המדינה. קידום החלטת ממשלה אשר עניינה הנעת תהליך שיביא בסופו לצמצום מפגעים סביבתיים והנזקים הבריאותיים הנובעים מהם, צפוי לצמצם עלויות חיצוניות הנובעות מנזקים אלה, וכך להשפיע באופן חיובי על כלכלת ישראל.

תקציב

אין בהחלטה זו דרישה לתוספת תקציבית.

השפעת ההצעה על מצבת כח האדם

אין להחלטה זו השפעה על מצבת כח אדם.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

ההצעה מוגשת במשותף ע"י השר להגנת הסביבה ושר הבריאות, שהם השרים הרלבנטיים לעניין זה.

הערות משרד המשפטים, משרד התחבורה ותבטיחות בדרכים, משרד הכלכלה והתעשייה ומשרד ראש הממשלה הוטמעו בנוסח ההצעה. הערת רשות המיס לפיה יש לצרף נציג מטעמה כחבר בצוות הביניים-משרדי לא התקבלה, וזאת מכיוון שחבר בצוות נציג משרד התשתיות הלאומיות, האנרגיה והמים.

¹ "חישוב העלויות החיצוניות של זיהום אוויר מתחבורה ומתעשייה בישראל", פרופ' ניר בקר, גדי רוזנטל ודנה גבאי, ינואר 2012 מפורסם באתר המשרד להגנת הסביבה בכתובת http://www.sviva.gov.il/AboutOffice/Documents/AirNirB_1.pdf; "דו"ח הוועדה למיסוי ירוק", החטיבה למיסוי וכלכלה, רשות המיסים בישראל, ינואר 2008, ניתן למצוא בכתובת http://media.mot.gov.il/PDF/HE_RECHEV/MisuiYarok.pdf

² "Economic cost of the health impact of air pollution in Europe: Clean air, health and wealth", OECD & WHO, 2015, ניתן למצוא בכתובת <http://www.euro.who.int/en/media-centre/events/events/2015/04/ehp-mid-term-review/publications/economic-cost-of-the-health-impact-of-air-pollution-in-europe>

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

מצ"ב חוות דעת ממלאת מקום היועצת המשפטית למשרד להגנת הסביבה, אשר היא על דעת היועצת המשפטית למשרד הבריאות.

סיווגים

סיווג ראשי: 03 תהליך;

תחום פעולה עיקרי: 05 תשתיות וסביבה;

מוגש על ידי השר להגנת הסביבה
ועל ידי שר הבריאות

ר' באדר ב' התשע"ו
16 במרץ 2016

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה ולוועדות השרים

נושא הצעת ההחלטה: גיבוש תכנית מעלה לאומית בנושא בריאות וסביבה

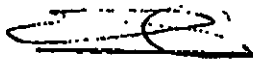
תמצית הצעה בתתייתס לחיבטיה המשפטיים:

עניינה של הצעת המחליטים המוגשת בזאת הוא גיבוש תכנית לאומית להסרה או לצמצום של מפגעים ושל תנאים סביבתיים אשר מזיקים או עלולים להזיק לבריאות האדם. הצעת המחליטים כוללת, בין היתר, קביעת נושאים אשר יכללו בתוכנית הלאומית, ביניהם: סקירת מפגעים ותנאים סביבתיים, סקירת נזקים בריאותיים, אמצעים זמניים למועור נזקים וקביעת המלצות לדרכי פעולה. בנוסף, קובעת הצעת המחליטים כי לשם חכנת התכנית הלאומית יוקם צוות עבודה משותף למשרד לחגנת הסביבה ולמשרד הבריאות, וכן היא קובעת את המועדים להגשת תוצאות ותהליכי העבודה לאישור הממשלה.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:
אין בהצעה קשיים משפטיים.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:
ההצעה מוגשת ביחד עם משרד הבריאות ומקובלת על היועצת המשפטית למשרד זה.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:
אין מניעה משפטית לאשר את הצעת ההחלטה.

חתימה

אירוס שליט מ"מ היועצת המשפטית למשרד לחגנת הסביבה
שם תפקיד

9/3/16
תאריך